

ویژگی‌های فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی
مجموعه گزارش شماره ۱۰۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	
ویژگی‌های فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	کد شناسه
۹۸-۹-۱۰۱۵۲	گروه پژوهشی
نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی	پدیدآورندگان
مصطفی حسین‌آبادی، سروش ستارپور، حسام لطیفی و محمدرضا نقدی‌زاده	همکاران
-	مشاور علمی
رضا مرشدخانی	ناظر علمی
محمدجواد محسنی‌نیا	ناشر
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری	صفحه‌آرایی
محمدسعید حسن‌پور زرکامی	تاریخ انتشار
پاییز ۱۳۹۸	مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه‌و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه‌و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات‌الهی - خیابان سپند - پلاک ۱۶	
https://www.dfrc.ir/ Email: info@dfrc.ir	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱- تحلیل کلی بودجه فصل حمل و نقل	۱
۱-۱- مقدمه	۱
۱-۲- جهت گیری ها، راهبردها و سیاست های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی و بخشنامه بودجه ۹۹ در بخش حمل و نقل	۱
۱-۳- چالش ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش حمل و نقل	۴
۱-۴- تبصره های لایحه بودجه مربوط به بخش حمل و نقل	۵
۱-۵- تحلیل مهم ترین متغیرهای اقتصادی و شاخص های عملکردی بخش حمل و نقل	۶
۱-۶- وضعیت درآمدهای دستگاه ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش	۱۰
۱-۷- تحلیل اعتبارات هزینه ای بخش حمل و نقل	۱۳
۱-۸- تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش	۱۳
۱-۹- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه های بخش	۱۳
۱-۱۰- سیاست های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای اجرایی آن	۱۴
۱-۱۱- مهم ترین اقدامات و عملیات اولویت دار بخش حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	۱۵
۲- بررسی طرح ها و پروژه های ذیل فصل حمل و نقل	۱۶
۲-۱- مقدمه	۱۶
۲-۲- احکام و تبصره های بودجه ۹۹ در زمینه طرح های عمرانی بخش حمل و نقل	۱۶
۲-۳- مهم ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح ها و پروژه های بخش حمل و نقل	۱۶
۲-۴- راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه طرح ها و پروژه های بخش حمل و نقل در بودجه ۹۹	۱۷
۲-۵- اولویت ها در طرح ها و پروژه های بخش حمل و نقل	۱۷
۲-۶- تعداد طرح ها و پروژه ها برحسب برنامه در دستگاه های اجرایی بخش حمل و نقل	۱۷
۲-۷- حجم زیربنای در دست اجرا در طرح ها و پروژه ها برحسب برنامه در دستگاه های اجرایی بخش حمل و نقل	۱۸
۲-۸- نحوه تأمین مالی طرح ها و پروژه های بخش حمل و نقل	۲۰
۲-۹- تحلیل اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای طرح ها و پروژه ها برحسب برنامه - دستگاه های اجرایی بخش حمل و نقل	۲۰
۲-۱۰- تحلیلی بر شاخص های مالی تملک دارایی سرمایه ای	۲۴
۲-۱۱- واگذاری طرح ها و پروژه ها ذیل فصل در سال ۱۳۹۹ و سال های قبل	۲۴
۲-۱۲- طرح ها و پروژه های قابل بهره برداری در سال های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ فصل حمل و نقل	۲۶

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: شاخص‌های اصلی عملکرد بخش حمل‌ونقل (۱۳۸۷-۱۳۹۷).....	۷
جدول ۲: عملکرد تفصیلی متغیرها (۱۳۹۵-۱۳۹۹).....	۸
جدول ۳: منابع درآمدی دستگاه‌های مجری در سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۹.....	۱۱
جدول ۴: اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی در لایحه بودجه ۱۳۹۹.....	۱۳
جدول ۵: اعتبارات عمرانی بخش در لایحه بودجه ۱۳۹۹.....	۱۳
جدول ۶: تعداد طرح‌های فصل حمل‌ونقل در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و تغییرات آنها.....	۱۸
جدول ۷: احجام و مقادیر طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه به تفکیک واحد.....	۱۹
جدول ۸: وضعیت اعتباری طرح‌های حوزه حمل‌ونقل از امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی مندرج در پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در قالب امور -فصل-برنامه- دستگاه.....	۲۲
جدول ۹: وضعیت اعتباری برنامه‌های فصل حمل‌ونقل.....	۲۳
جدول ۱۰: سهم برنامه‌های مختلف از اعتبار فصل حمل‌ونقل، امور اقتصادی و بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌های عمومی.....	۲۴
جدول ۱۱: واگذاری طرح‌ها و پروژه‌ها ذیل فصل در سال ۱۳۹۹.....	۲۵
جدول ۱۲: طرح‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۸.....	۲۶
جدول ۱۳: طرح‌ها و پروژه‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۹.....	۲۶

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۷	نمودار ۱: روند تغییرات بار و مسافر جاده‌ای و ریلی بین سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷
۱۰	نمودار ۲: فاصله شاخص‌های حمل‌ونقل در سال ۱۳۹۷ نسبت به اهداف تعیین شده سال ۱۳۹۹
۲۳	نمودار ۳: اعتبار برنامه‌های فصل حمل‌ونقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

۱- تحلیل کلی بودجه فصل حمل و نقل

۱-۱- مقدمه

در این گزارش به تحلیل کلی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ پرداخته می‌شود. در این راستا تلاش می‌شود مهم‌ترین شاخص‌های مورد نظر در این لایحه و وضعیت بخش در بندهای جداگانه مورد تحلیل قرار گیرد. بخش حمل و نقل یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی محسوب می‌شود و به دلیل داشتن نقش زیربنایی تأثیر فراوانی بر فرایند رشد اقتصادی کشور دارد. تأکید بر بهره‌برداری بهینه از موقعیت استراتژیک کشور وظایف خطیر متعددی را بر عهده وزارت راه و شهرسازی از جمله برخورداری از شبکه‌های حمل و نقل کارا، احداث، توسعه و نگهداری از زیرساخت‌های حمل و نقل کشور شامل انواع راه‌ها (نظیر آزادراه‌ها، بزرگراه‌ها، راه‌های اصلی، فرعی و روستایی) راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌ها و تأسیسات و تجهیزات مربوطه و نظارت بر حسن اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها قرار می‌دهد.

۱-۲- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه ششم، احکام دائمی و بخشنامه

بودجه ۹۹ در بخش حمل و نقل

➤ قانون برنامه ششم توسعه

بخش یازدهم قانون برنامه ششم توسعه ناظر بر حوزه حمل و نقل است و مواد زیر به‌عنوان احکام قانونی در این رابطه قید شده‌اند:

▪ ماده ۵۱- با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در راستای مردمی‌شدن اقتصاد و گسترش زیرساخت‌های مورد نیاز برای خدمات تجاری خارجی و افزایش عبور (ترانزیت) و حل مشکلات حمل و نقل:

الف- به سازمان بنادر و دریانوردی و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ و الحاقات بعدی آن نسبت به مشارکت با شرکت‌های معتبر بین‌المللی (داخلی و خارجی)، برای تشکیل شرکت‌هایی برای سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری از بنادر اصلی با کارکرد بین‌المللی و فرودگاهی به‌استثنای خدمات کمک‌ناوبری و نشست و برخاست هواپیما اقدام کند. سهم شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و سازمان بنادر و دریانوردی و بخش خصوصی داخلی حداقل پنجاهویک درصد (۵۱٪) خواهد بود.

ب- به سازمان بنادر و دریانوردی اجازه داده می‌شود با حفظ وظایف حاکمیتی از طریق ارائه حمایت و مشوق‌های لازم، نسبت به واگذاری حق بهره‌برداری و مدیریت بنادر کوچک و محلی، اعطای مجوز احداث

بنادر کوچک جدید به اشخاص حقوقی حرفه‌ای و معتبر غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی و اصول رقابتی اقدام نماید.

■ ماده ۵۲- به منظور تقویت اقتصاد حمل‌ونقل ریلی و ترغیب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این زمینه و تسریع و تسهیل اجرای طرح‌ها (پروژه‌ها) و افزایش رضایتمندی و اقبال عمومی از خدمات ارائه‌شده در این نوع حمل‌ونقل:

الف- سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در احداث و بهره‌برداری از حمل‌ونقل ریلی درون‌شهری و برون‌شهری مانند سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته تلقی شده و مشمول کلیه قوانین و مقررات مرتبط با سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته خواهد بود.

ب- مالیات بر ارزش افزوده خدمات حمل‌ونقل ریلی علاوه بر معافیت‌های مذکور در بند (۱۲) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده با نرخ صفر محاسبه خواهد شد.

پ- وزارت راه و شهرسازی موظف است با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ و الحاقات بعدی آن و قانون حمایت از سامانه‌های حمل‌ونقل ریلی شهری و حومه‌ای مصوب ۱۳۸۵/۵/۲۲ شرکت حمل‌ونقل ریلی مسافری حومه‌ای را باهدف ساماندهی حاشیه شهرها و توسعه امور حمل‌ونقل ریلی حومه‌ای و ساخت خطوط مستقل حومه‌ای در زیرمجموعه شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران تشکیل دهد. این شرکت با همکاری شهرداری‌های مربوطه متولی کلیه امور حمل‌ونقل ریلی مسافری حومه‌ای در کشور است. فعالیت شرکت‌های قطارهای شهری به‌طور مستقل در امور توسعه حمل‌ونقل ریلی حومه بلامانع است. اساسنامه شرکت حمل‌ونقل ریلی مسافری حومه‌ای ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به پیشنهاد مشترک سازمان، وزارت راه و شهرسازی و وزارت کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

■ ماده ۵۳- بند الف- شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و شرکت‌های فرودگاهی وابسته و شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران مشمول مزایای قانون توسعه صنعت ایران‌گردی و جهانگردی مصوب ۱۳۷۰/۷/۷ می‌شوند.

ب- دولت موظف است از زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به بازنگری از طریق تمهیدات قانونی و لغو تخفیفات تکلیفی و معافیت در زمینه بهره‌برداری از خدمات ناوبری هوایی، فرودگاهی، نشست و برخاست، خدمات پروازی، واگذاری اماکن و سایر موارد مرتبط و واقعی نمودن نرخ آن‌ها اقدام نماید.

پ- سازمان هواپیمایی کشوری موظف است، به منظور تقویت اقتصاد حمل‌ونقل هوایی، ترغیب سرمایه‌گذاری در بخش هوایی غیرنظامی، بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و سرمایه‌ها و ارتقای سطح علمی و فنی صنعت هوایی کشور با رعایت اصل حمایت از صنایع داخلی دانش‌بنیان و انتقال فناوری پیشرفته به داخل و همچنین ایجاد اشتغال برای نیروهای تحصیل‌کرده، برنامه مدونی به منظور تحقق اهداف ذیل تهیه و پس از تأیید شورای عالی هواپیمایی کشوری به اجرا بگذارد:

(۱) پیش‌بینی و مدیریت نیازمندی‌های توسعه ناوگان هوایی کشور با رعایت خط‌مشی‌های مبتنی بر توسعه پایدار.

(۲) سیاستگذاری و لحاظ کردن تدابیر لازم برای چگونگی تأمین انواع هواپیما و بالگردهای مورد نیاز ناوگان حمل‌ونقل هوایی کشور با همکاری‌های مشترک داخلی و بین‌المللی با اولویت حمایت از تولید داخلی.

(۳) سیاستگذاری و لحاظ کردن تدابیر لازم جهت مشارکت صنایع هوایی داخلی با اولویت بخش خصوصی در ساخت و تولید انواع هواپیما و بالگردهایی که تأمین و خرید آن‌ها از خارج کشور صورت می‌پذیرد.

ت- به‌منظور حمایت از اقتصاد دانش‌بنیان و تقویت و توسعه صنعت هوایی، تمامی شرکت‌های فعال در این صنعت در حوزه‌های طراحی، ساخت، سرهم (مونتاژ) و تعمیر و نگهداری انواع وسایل پرنده و متعلقات آن‌ها در طول اجرای این قانون از قوانین و سیاست‌های حمایتی پیش‌بینی شده و مصوب برای شرکت‌های دانش‌بنیان برخوردار خواهند بود.

تبصره- صلاحیت احراز و برخورداری از این حمایت‌ها بر عهده معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور خواهد بود.

تبصره بند (ت) ماده (۵۳) قانون برنامه ششم توسعه در طول اجرای برنامه در بخش مغایرت بر ماده (۷) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات حاکم است.
ث- سفارش ساخت هواپیما و بالگرد به سازندگان داخلی از پرداخت هزینه‌های ثبت سفارش معاف خواهد بود.

■ ماده ۵۴ - وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور، وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی ضمن حمایت از سازندگان داخلی تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری، خرید خارجی تجهیزات مورد نیاز را به‌گونه‌ای سازمان‌دهی کند که ضمن رعایت قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی به ازای خریدهای خارجی، انتقال فناوری به داخل کشور صورت گیرد به نحوی که تا پایان اجرای قانون برنامه حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) دانش طراحی و ساخت تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل‌ونقل ریلی شهری و بین‌شهری با کمک و استفاده از نهادهای علمی و فناوری ملی نظیر جهاد دانشگاهی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان داخلی صورت گیرد.

■ ماده ۵۵- هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شرکت مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی، شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی تا دو و نیم

درصد (۲/۵) عملکرد تخصیص اعتبارات ذی‌ربط با احتساب کل وجه دریافتی از بودجه عمومی دولت اعم از وجوه نقد، اسناد خزانه، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار تعیین و توسط سازمان در اختیار بنیاد و شرکت‌های مذکور قرار می‌گیرد. سازمان موظف به تخصیص اعتبارات اجتناب‌ناپذیر بنیاد و شرکت‌های مذکور در چهارچوب بودجه آن‌ها از محل اعتبارات فوق تا دو و نیم درصد (۲/۵) است.

➤ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور شامل ۷۳ ماده و ۱۰۰ تبصره بوده که در بهمن‌ماه ۱۳۹۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان رسیده است. در ماده ۷۳ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور اشاره شده است که این قانون پس از انقضای قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لازم‌الاجراست. ماده‌های مرتبط با توسعه حمل‌ونقل در این قانون به شرح زیر است:

- ماده ۳۰- بند ج- به‌منظور بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌ها و موقعیت‌های جغرافیایی کشور:
  - ۲- طرح جامع حمل‌ونقل کشور باهدف پاسخگویی به تقاضاهای بالفعل و بالقوه و دستیابی به جایگاه مناسب در حوزه‌های ایمنی، انرژی، اقتصاد، حمل‌ونقل و محیط‌زیست تا مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. از زمان تصویب طرح جامع، شروع کلیه طرح‌های جدید توسعه و ساخت زیربنای حمل‌ونقل، فقط بر اساس این طرح و در قالب بودجه سنواتی قابل اجرا است.
  - ۳- دولت موظف است سازوکارهای قانونی لازم را به‌منظور کاهش سالانه ده درصد (۱۰٪) از میزان تلفات جانی ناشی از تصادفات رانندگی در جاده‌های کشور فراهم کند.
- ماده ۳۰- بند چ- به‌منظور تسهیل تجارت و رقابت‌پذیر کردن فعالیت‌های حمل‌ونقل با توجه به مزیت‌های نسبی در زنجیره عرضه و خدمات ترابری منطقه‌ای و بین‌المللی، دولت مجاز است:
  - ۱- از ایجاد پارک‌های پشتیبانی (لجستیک)، احداث پایانه‌ها، شهرک‌های حمل‌ونقل ترکیبی مسافری و باری و گسترش بنادر خشک توسط بخش خصوصی و تعاونی حمایت کند.
  - ۲- نسبت به تهیه طرح مکان‌یابی پایانه‌های بارگنج (کانتینری) و حمل‌ونقل ترکیبی در شبکه اصلی و عبوری (ترانزیتی) کشور اعم از شمالی- جنوبی، شرقی- غربی و نیز شبکه آسیایی از طریق بخش خصوصی و تعاونی اقدام کند.
  - ۳- سازوکارهای لازم را برای تحقق افزایش سالانه ده درصد (۱۰٪) حجم عبور (ترانزیت) خارجی کالا، فراهم کند.

۳-۱- چالش‌ها، ننگ‌ها و مسائل اساسی در بخش حمل‌ونقل

اهم چالش‌ها و مشکلات بخش حمل‌ونقل را می‌توان به شرح زیر معرفی کرد:

- سهم پایین حمل‌ونقل عمومی در حمل مسافر یکی از مهم‌ترین مسائل حمل‌ونقل به شمار می‌رود. یکی از دلایل این موضوع قیمت پایین سوخت در کشور است. این امر نه‌تنها سبب مصرف بی‌رویه سوخت شده، بلکه نیاز به زیرساخت‌های حمل‌ونقل را به‌شدت در بخش جاده‌ای افزایش داده و مضاف

بر این سبب محدود شدن قدرت رقابت بخش ریلی در حوزه مسافر با بخش جاده‌ای شده است. یکی از مهم‌ترین تبعات افزایش استفاده از حمل‌ونقل جاده‌ای، افزایش تصادفات و خسارت‌های جانی و مالی منتج از آن است.

➤ محدودیت منابع طرح‌های عمرانی در مقایسه با تعداد طرح‌های عمرانی در حوزه حمل‌ونقل، منجر به کند شدن توسعه شبکه حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی شده است. در این زمینه استفاده از توان بخش خصوصی در بخش‌های قابل واگذاری به‌عنوان یکی از راهکارهای برخورد با این چالش مورد توجه قرار گرفته است.

➤ توسعه غیراقتصادی بخش ریلی در کنار قدرت رقابت اندک بخش ریلی در بخش حمل بار به دلایلی همچون قیمت پایین سوخت، رقابت قیمتی سنگین در حمل بار جاده‌ای و عدم اتصال به مراکز بار، سبب زیانده شدن شرکت راه‌آهن و مسائل و معضلات ناشی از آن شده است. در حال حاضر حدود ۷۰ درصد کل بار و مسافر جابجا شده در بخش ریلی از ۳۰ درصد شبکه استفاده می‌کند و بخش بزرگی از شبکه ریلی با ظرفیت بسیار پایین در حال فعالیت است.

➤ محدودیت‌ها و مشکلات ناشی از تحریم فعالیت‌های بنادر و فرودگاه‌ها و خطوط هوایی و کشتیرانی را با دشواری‌هایی همراه کرده است.

➤ عمر بالای ناوگان حمل‌ونقل عمومی بار مسافر و هزینه بالای نوسازی ناوگان از چالش‌های اصلی بخش حمل‌ونقل به شمار می‌رود.

۴-۱- تبصره‌های لایحه بودجه مربوط به بخش حمل‌ونقل

مهم‌ترین تبصره‌های بودجه سال ۱۳۹۹، در موضوعات مختلف به شرح زیر قابل احصاء است:

➤ استفاده از منابع صندوق در اجرای طرح‌های مهم حمل‌ونقل برون‌شهری

تبصره ۴- بند ۵- به دولت اجازه داده می‌شود از منابع سال ۱۳۹۹، صندوق توسعه ملی را به‌صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول این بند برداشت کرده و منابع مذکور را با رعایت شرایط زیر به مصرف برساند:

ردیف	عنوان	مبلغ اختصاص داده شده
۱۴	حمل‌ونقل ریلی برون‌شهری (ترانزیت)	تا سقف ۱۴۰ میلیون یورو

➤ تأمین مالی انجام وظایف سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور

تبصره ۱۰- الف- شرکت‌های بیمه‌ای مکلف‌اند مبلغ سه هزار میلیارد ریال از اصل حق بیمه شخص ثالث دریافتی را طی جدولی که بر اساس فروش بیمه (پرتفوی) هر یک از شرکت‌ها تعیین و به تصویب شورای عالی بیمه می‌رسد به‌صورت هفتگی به درآمد عمومی ردیف ۱۹۰۱۱۱ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. وجوه واریزی شرکت‌های بیمه موضوع این بند به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب

می‌شود. منابع حاصله در اختیار سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان اورژانس کشور قرار می‌گیرد تا در ردیف‌های مربوط به این دستگاه‌ها در جدول شماره (۷) این قانون در امور منجر به کاهش تصادفات و مرگ و میر، هزینه شود. بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف به نظارت بر اجرای این بند است. سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور، نیروی انتظامی و سازمان اورژانس کشور موظفند گزارش عملکرد خود را هر سه ماه یکبار از نحوه هزینه وجوه مذکور به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران گزارش کنند. تخصیص اعتبار سه‌ماهه به دستگاه‌های اجرایی فوق‌الذکر از سوی سازمان برنامه‌بودجه کشور، منوط به ارسال گزارش عملکرد از سوی دستگاه‌ها به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان برنامه‌بودجه کشور و تأیید عملکرد از سوی بیمه مذکور است.

➤ افزایش تولید و اشتغال در بخش حمل‌ونقل

تبصره ۱۴- پیش‌بینی ۱۰۲۰۰۰ میلیارد ریال برای تولید و اشتغال (بند الف تبصره ۱۸)، حمل‌ونقل ریلی، مسکن و نهاده‌های کشاورزی در مصارف هدفمندی یارانه‌ها.

➤ زمینه‌سازی برای مشارکت بخش خصوصی در بخش حمل‌ونقل ریلی

تبصره ۱۹ - بند ۷- در اجرای ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند از محل منابع بودجه کل کشور و دارایی‌های خود تمهیدات لازم را برای اجرای طرح‌های جدید، نیمه‌تمام و آماده بهره‌برداری و در حال بهره‌برداری اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با منابع عمومی و اختصاصی و طرح‌های شرکت‌های دولتی با منابع داخلی از طریق انعقاد قرارداد مشارکت عمومی- خصوصی با بخش‌های خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با اولویت بخش‌های خصوصی و تعاونی فراهم کنند.

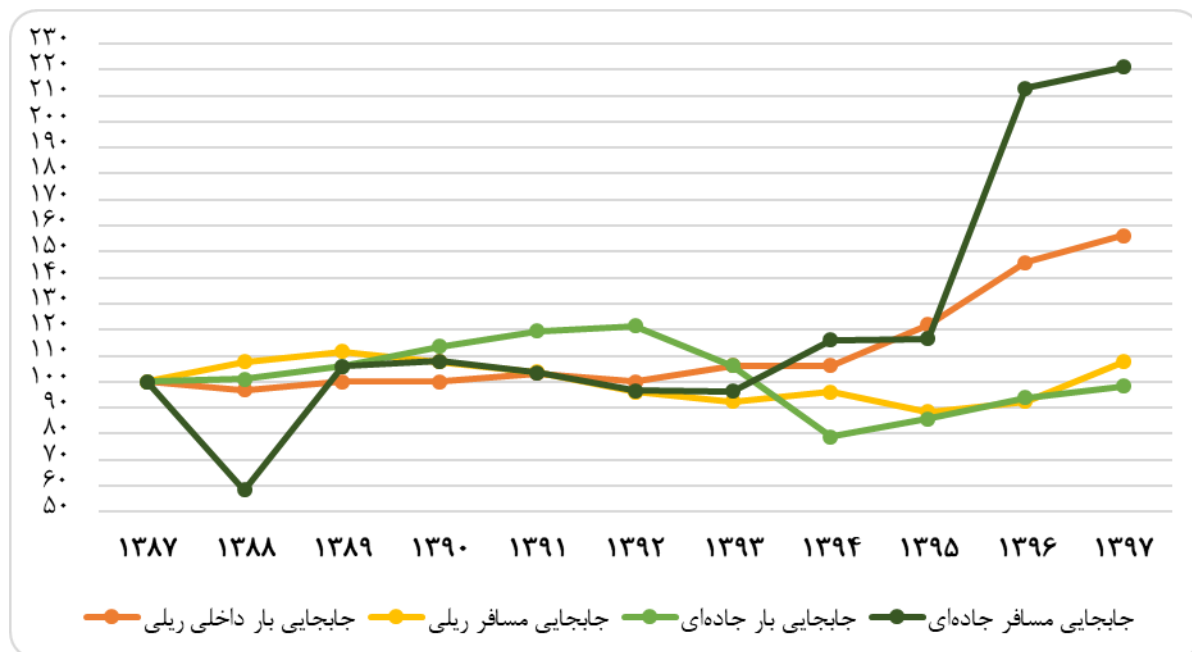
۵-۱- تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی و شاخص‌های عملکردی بخش حمل‌ونقل

شاخص‌ها و متغیرهای اصلی بخش حمل‌ونقل نمایانگر وضعیت حفظ و نگهداری شبکه جاده‌ها و خطوط ریلی موجود، توسعه خطوط جدید، توسعه پایانه‌های بار، فرودگاه‌ها و ظرفیت بنادر از یک طرف و بهبود در عملیات بهره‌برداری از ظرفیت‌ها یا افزایش جابجایی بار، مسافر و ترانزیت در فعالیت‌های بخش حمل‌ونقل است.

جدول ۱: شاخص های اصلی عملکرد بخش حمل و نقل (۱۳۸۷-۱۳۹۷)^۱

عنوان	واحد	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷
جابجایی بار داخلی ریلی	میلیون تن	۳۲	۳۱	۳۲	۳۲	۳۳	۳۲	۳۴	۳۴	۳۹	۴۶٫۷	۵۰
جابجایی مسافر ریلی	میلیون نفر	۲۶	۲۸	۲۹	۲۸	۲۷	۲۵	۲۴	۲۵	۲۳	۲۴	۲۸
جابجایی بار جاده ای	میلیون تن	۵۱۱	۵۱۶	۵۴۱	۵۸۰	۶۱۱	۶۲۱	۵۴۳	۴۰۳	۴۳۸	۴۸۰	۵۰۲
جابجایی مسافر جاده ای	میلیون نفر	۸۴۶	۴۹۳	۸۹۶	۹۱۳	۸۷۵	۸۱۷	۸۱۵	۹۸۱	۹۸۵	۱۸۰۰	۱۸۷۰

بررسی روند تغییرات شاخص های کلان بخش حمل و نقل نشان می دهد از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ جابجایی مسافر جاده ای رشد قابل ملاحظه ای داشته در حالی که مسافر ریلی تغییر خاصی نداشته است. در حوزه حمل و نقل باری این موضوع معکوس است و جابجایی بار جاده ای در این دوره تغییرات خاصی نداشته است، اما جابجایی بار ریلی رشد ۶۰ درصدی را نشان می دهد. هر چند باید توجه کرد که در حدود ۹۰ درصد جابجایی بار در کشور از طریق سیستم جاده ای صورت می پذیرد. روند تغییرات بار و مسافر جاده ای و ریلی بین سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ (سال ۸۷ سال مبنا = ۱۰۰) در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱: روند تغییرات بار و مسافر جاده ای و ریلی بین سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ (سال ۸۷ سال مبنا = ۱۰۰)

^۱ بر اساس اطلاعات مطالعات جامع حمل و نقل کشور، وزارت راه و شهرسازی

میزان عملکرد متغیرهای کلیدی بخش حمل‌ونقل در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ و همچنین اهداف کمی تعیین شده برای این متغیرهای در سند تفصیلی برنامه ششم توسعه در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ در ۰ نشان داده شده است.

جدول ۲: عملکرد تفصیلی متغیرها (۱۳۹۵-۱۳۹۹)^۲

بخش	عنوان هدف کمی	واحد	عملکرد				
			۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
مسافر	جابجایی مسافر جاده‌ای (کل)	میلیون نفر	۹۸۵	۱۸۰۲	۱۸۷۰	۱۰۴۰	۱۰۸۸
	جابجایی مسافر جاده‌ای (عمومی)	میلیون نفر	۲۷۱	۲۵۰	۲۷۸	۳۹۸	۴۱۳
	جابجایی مسافر ریلی	میلیون نفر	۲۳	۱۸.۳	۲۰.۴	۳۲	۳۴
	جابجایی مسافر حومه‌ای ریلی	میلیون نفر	۴	۶.۱	۷.۴	۱۷	۲۰
	جابجایی مسافر هوایی (داخلی)	میلیون نفر	۲۲	۲۳.۷	۱۹.۹	۳۱	۳۶
	جابجایی مسافر دریایی	میلیون نفر	۸.۳	۹.۷	۱۰	۱۲	۱۲
بار	جابجایی کل بار جاده‌ای داخلی	میلیون تن	۵۴۷	۴۸۰	۵۰۲	۶۹۵	۷۱۹
	جابجایی بار جاده‌ای (با بارنامه)	میلیون تن	۳۸۷	۴۲۸	۴۴۲	۴۹۷	۵۴۰
	جابجایی بار ریلی داخلی	میلیون تن	۳۹.۱	۴۵.۲	۴۸.۹	۸۱	۹۱
ترانزیت	جابجایی بار جاده‌ای ترانزیت	میلیون تن	۷.۸	۹.۲	۹.۰۷	۱۳.۵	۱۳.۵
	جابجایی بار ریلی ترانزیت	میلیون تن	۱.۱۴	۱.۶	۱.۵۸	۳.۶	۴.۲
بنادر	عملیات تخلیه و بارگیری بنادر	میلیون تن	۱۴۵	۱۵۶.۸	۱۴۰	۱۹۲	۲۰۲
	عملیات کانتینری بنادر	TEU هزار	۲,۶۶۰	۳,۰۰۰	۱,۹۰۰	۶,۲۹۵	۷,۰۶۵
هواشناسی	رادار هواشناسی	ایستگاه	۱۰	۹	۹	۲۰	۲۴
	شبکه سنجش برخط هواشناسی	ایستگاه	۶۰۰	۴۴۰	۸۱۰	۲,۳۰۰	۳,۰۰۰
	طول آزادراه‌ها	کیلومتر	۲,۴۰۱	۲,۴۰۱	۲,۴۰۱	۳,۴۳۰	۴,۰۰۰
	طول بزرگراه‌ها	کیلومتر	۱۶,۶۲۷	۱۶,۸۲۰	۱۸,۱۲۲	۱۷,۴۹۰	۱۸,۱۲۰
زیرساخت	طول خطوط اصلی ریلی	کیلومتر	۱۰,۴۷۵	۱۱,۰۶۱	۱۱,۴۳۹	۱۲,۶۱۰	۱۳,۱۱۰
	ظرفیت اعزام و پذیرش مسافر در فرودگاه	میلیون نفر	۸۷	۵۶.۸	۵۷.۹	۱۳۳	۱۴۴
	ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر	میلیون تن	۲۱۶.۸	۲۳۲.۸	۲۴۰	۲۵۱	۲۶۳
	ظرفیت کانتینری بنادر	TEU میلیون	۵.۲	۷.۰۶	۷.۵۶	۷.۷	۷.۸
ایمنی	تعداد تلفات تصادفات برون‌شهری	نفر	۱۰,۵۰۰	۱۰,۷۲۴	۱۱,۰۲۹	۸,۵۰۰	۸,۰۵۰
	متوسط سن ناوگان هوایی	سال	۲۳.۱	۲۲.۴	۲۲.۴	۱۷.۶	۱۸.۰
ناوگان	متوسط طول عمر اتوبوس	سال	۱۰.۲	۹.۴	۹.۹	۱۲.۵	۱۲.۵
	تعداد اتوبوس	دستگاه	۱۲,۲۴۹	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۷۰۰	۲۰,۷۵۰
	متوسط طول عمر مینی‌بوس	سال	۲۳.۱	۲۳.۵	۲۳.۵	۲۱.۰	۱۹.۰
	متوسط طول عمر سواری کرایه بین‌شهری	سال	۹.۵	۸.۶	۹.۲	۸.۱	۸.۰
	متوسط طول عمر باری	سال	۱۶.۴	۱۶.۸	۱۷.۵	۱۶.۵	۱۶.۰

۲. بر اساس محاسبات طرح

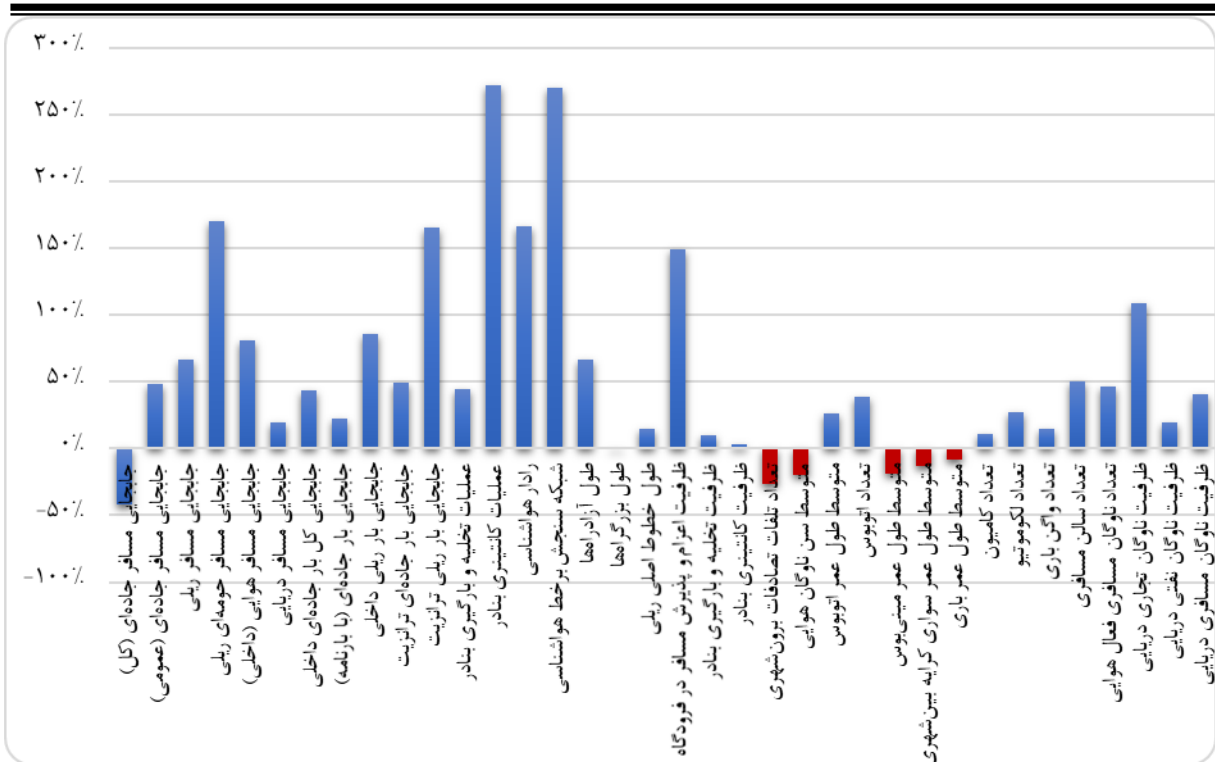

جدول ۲: عملکرد تفصیلی متغیرها (۱۳۹۵-۱۳۹۹)^۲

بخش	عنوان هدف کمی	واحد	عملکرد					هدف
			۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	
	تعداد کامیون	دستگاه	۳۵۹،۷۰۱	۳۳۸،۱۰۸	۳۵۸،۰۰۰	۴۰۳،۳۰۶	۳۹۶،۰۴۲	
	تعداد لکوموتیو	دستگاه	۹۱۵	۹۱۷	۹۲۶	۱،۰۷۰	۱،۱۸۰	
	تعداد واگن باری	دستگاه	۲۴،۰۸۷	۲۴،۵۴۶	۲۵،۳۹۸	۲۶،۷۱۵	۲۹،۲۱۵	
	تعداد سالن مسافری	دستگاه	۲،۵۶۴	۱،۱۸۶	۱،۵۷۴	۲۱۸۰	۲۳۶۰	
	تعداد ناوگان مسافری فعال هوایی	فروند	۱۸۰	۱۶۵	۱۴۴	۱۹۵	۲۱۱	
	ظرفیت ناوگان تجاری دریایی	میلیون تن	۵،۲	۶،۲۵	۶،۵	۱۳،۱	۱۳،۶	
	ظرفیت ناوگان نفتی دریایی	میلیون تن	۱۵،۴	۱۴،۰	۱۴،۲	۱۶،۰	۱۷،۰	
	ظرفیت ناوگان مسافری دریایی	صندلی	۹،۲۰۰	۷،۳۰۰	۷،۲۰۰	۹،۶۰۰	۱۰،۱۰۰	

بررسی میزان عملکرد متغیرها و اهداف تعیین شده در سال ۱۳۹۷ حاکی از آن است که در حوزه احداث بزرگراه و افزایش ظرفیت بنادر، اهداف به طور کامل محقق شده‌اند. قابل توجه است عملکرد حمل و نقل در حوزه جابجایی مسافر جاده‌ای بیشتر از اهداف برنامه ششم، محقق شده است. این موضوع نشانگر افزایش خودرو محوری در این بخش و پیامدهای مترتب آن نظیر افزایش سوخت مصرفی، آلودگی هوا و کشته‌های تصادفات جاده‌ای است.

در ۰ فاصله شاخص‌های مختلف بخش حمل‌ونقل در سال ۱۳۹۷ نسبت به اهداف تعیین شده سال ۱۳۹۹ در سند تفصیلی برنامه ششم توسعه به نمایش گذاشته شده است. مستطیل‌های قرمز رنگ بیانگر شاخص‌هایی است که کاهش شاخص عملکرد مطلوب بخش را نشان می‌دهد. بیشترین فاصله اختصاص به شاخص‌های هواشناسی و شاخص عملیات کانتینری بنادر اختصاص دارد.

نمودار ۲: فاصله شاخص‌های حمل‌ونقل در سال ۱۳۹۷ نسبت به اهداف تعیین شده سال ۱۳۹۹

۱-۶- وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

در ۰ منابع درآمدی دستگاه‌های مجری در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ به ترتیب به صورت عملکرد قطعی، مصوب و لایحه پیشنهادی بر اساس جدول شماره ۳ پیوست شماره ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، ارائه شده است.

جدول ۳: منابع درآمدی دستگاه های مجری در سال های ۱۳۹۷-۱۳۹۹ (ارقام: میلیون ریال)

دستگاه مجری	طبقه بندی	عنوان درآمد، واگذاری دارایی های سرمایه ای و مالی	عملکرد قطعی ۱۳۹۷		مصوب ۱۳۹۸		لایحه ۱۳۹۹	
			عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه های اجرایی)	۰	۳،۸۰۷	۰	۳۰،۰۰۰	۰	۲۰،۰۰۰
	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۳،۶۵۹	۰	۳۰،۰۰۰	۰	۲۰،۰۰۰
	۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۷۱،۷۵۴	۰	۲۰۰،۰۰۰	۰	۱۸۰،۰۰۰
	۱۴۰۱۰۸	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاهی	۰	۶۱،۲۲۴	۰	۷۵،۰۰۰	۰	۸۰،۰۰۰
	۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۰	۳۰،۴۴	۰	۱۰،۰۰۰	۰	۱۰،۰۰۰
	۱۴۰۲۰۳	درآمد حاصل از چاپ توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آن ها	۰	۱۶،۴۳۸	۰	۲۵،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰
		جمع		۱۵۹،۹۲۶	۰	۳۷۰،۰۰۰	۰	۳۵۰،۰۰۰
وزارت راه و شهرسازی	۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۱۳،۳۶۱	۰	۵،۰۰۰	۰	۲۰،۰۰۰	
	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی)	۰	۹،۳۵۶	۱۵،۰۰۰	۰	۱۵،۰۰۰	
	۱۶۰۱۵۲	درآمد حاصل از اجرای قانون اجازه واگذاری حق دریافت آزادراه تهران کرج و کرج قزوین	۲۲۳،۴۱۱	۰	۸۰،۰۰۰	۰	۸۰،۰۰۰	
	۲۱۰۲۱۹	منابع حاصل از فروش دارایی های وزارت راه و شهرسازی برای تأمین سرمایه اولیه صندوق توسعه حمل و نقل	۰	۰	۵،۰۰۰،۰۰۰	۰	۵،۰۰۰،۰۰۰	
	۱۶۰۱۷۹	درآمد حاصل از رده خارج کردن خودروهای فرسوده	۰	۰	۰	۰	۲۰۰،۰۰۰	
		جمع		۲۴۶،۱۲۸	۰	۵،۱۰۰،۰۰۰	۰	۵،۳۱۵،۰۰۰

دستگاه مجری	طبقه‌بندی	عنوان درآمد، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی	عملکرد قطعی ۱۳۹۷		مصوب ۱۳۹۸		لایحه ۱۳۹۹	
			عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی
صندوق توسعه حمل و نقل	۲۱۰۲۱۹	منابع حاصل از فروش دارایی‌های وزارت راه و شهرسازی برای تأمین سرمایه اولیه صندوق توسعه حمل و نقل	۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰*	۰
			جمع	۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
سازمان هواشناسی کشور	۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۱۷۴,۹۷۸	۰	۱۶۰,۰۰۰	۰	۰	۲۵۰,۰۰۰
			جمع	۱۷۴,۹۷۸	۰	۱۶۰,۰۰۰	۰	۰
سازمان هواپیمایی کشوری		درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور و تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی «در چارچوب مجوزهای قانونی»	۰	۱,۱۴۶,۱۹۱	۰	۹۵۰,۰۰۰	۰	۱,۱۰۰,۰۰۰
			جمع	۰	۱,۱۴۶,۱۹۱	۰	۹۵۰,۰۰۰	۰
مرکز آموزش عالی هوانوردی و	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۲۳,۹۷۶	۰	۳۰,۰۰۰	۰	۵۵,۰۰۰
			جمع	۰	۲۳,۹۷۶	۰	۳۰,۰۰۰	۰
سازمان راهداری و حمل و نقل	۱۶۰۱۱۶	درآمد حاصل از اجرای قانون ایمنی راه‌ها	۳۲۷,۲۰۸	۰	۲۱۰,۰۰۰	۰	۳۲۰,۰۰۰	۰
			۶۲۹	۰	۲,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	۰
			جمع	۳۲۷,۸۳۷	۰	۲۱۲,۰۰۰	۰	۳۲۱,۰۰۰

* به علت عدم راه‌اندازی فعلی صندوق، درآمد صندوق قابل پیش‌بینی نیست.

۷-۱- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش حمل و نقل

در ۰ وضعیت اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی بخش حمل و نقل آمده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری بخش حمل و نقل افزایش ۳ تا ۲۶ درصدی به همراه داشته است و در مجموع اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های بخش حمل و نقل، ۲ درصد افزایش یافته است.
جدول ۴: اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی در لایحه بودجه ۱۳۹۹ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی دستگاه	عنوان	مصوب ۱۳۹۸	لایحه ۱۳۹۹	درصد رشد
۱۱۳۰۰۰	سازمان هواشناسی کشور	۴۳۱،۰۳۶	۴۵۸،۳۸۱	٪۶
۱۴۸۵۰۴	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۳۸،۷۸۷	۱۷۵،۰۰۰	٪۲۶
۱۵۳۰۰۰	وزارت راه و شهرسازی	۹۹۳،۵۶۹	۱،۰۴۵،۲۱۱	٪۵
۲۹۵۷۴۰	صندوق توسعه حمل و نقل	۲۰۰،۰۰۰	۷۰،۰۰۰	٪۶۵-
۱۳۳۵۰۲	مرکز تحقیقات راه مسکن و شهرسازی	۲۷۵،۸۶۳	۲۹۸،۳۳۱	٪۸
۲۸۲۴۰۰	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۳،۱۹۳،۱۳۶	۳،۲۹۰،۴۴۸	٪۳
	جمع کل	۵،۵۳۲،۳۹۱	۵،۶۶۱،۳۷۱	٪۲

۸-۱- تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش

اعتبارات عمرانی بخش‌های حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به اعتبار ابلاغی سال ۱۳۹۸ از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است. در بخش حمل و نقل اعتبارات عمرانی با رشد ۳۹،۵ درصدی از حدود ۷۴ هزار میلیارد ریال به ۱۰۴ هزار میلیارد ریال رسیده است.

جدول ۵: اعتبارات عمرانی بخش در لایحه بودجه ۱۳۹۹ (میلیارد ریال)

فصل / برنامه	ابلاغی سال ۱۳۹۸	لایحه ۱۳۹۹	درصد رشد
فصل حمل و نقل	۷۴،۸۶۵	۱۰۴،۴۳۹	٪۳۹،۵

۹-۱- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش

با هدف کاهش وابستگی به نفت و بهبود پایداری بودجه، اصلاحات ساختاری بودجه در چهار محور اصلی:

- ۱- هزینه کرد کارا،
- ۲- درآمدهای پایدار،
- ۳- اصلاحات نهادی نظام بودجه‌ریزی،

۴- ثبات در اقتصاد، توسعه و عدالت، تعریف و پیگیری شده است. در حوزه حمل‌ونقل متناسباً اقداماتی در تعدادی از محورها صورت گرفته که به‌طور عمده در محورهای هزینه‌کرد کارا و اصلاحات نهادی نمود یافته است.

الف- هزینه‌کرد کارا:

در این بخش برنامه‌های متعددی تعریف و اجرا شده است که یکی از آن‌ها چابک‌سازی دولت از طریق تشکیل کمیته‌های بازبینی هزینه‌ها و کاهش هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. پس از بررسی و بازنگری هزینه‌ها، درنهایت هزینه‌های جاری دستگاه‌های اجرایی در بخش غیرپرسنلی با کاهش قابل توجهی مواجه شده و سقف اعتبارات جاری در فصول مرتبط با حمل‌ونقل و عمران شهری و روستایی تقریباً ثابت ماند.

ب- اصلاح نظام بودجه‌ریزی:

در این قسمت با تکمیل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد بخش مهمی از برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی مورد بازبینی مجدد قرار گرفته و هزینه‌های قیمت تمام شده فعالیت‌ها مورد کنترل مجدد قرار گرفت.

در بخش دیگری از این محور و در برنامه بودجه‌ریزی غیرمتمرکز نسبت به استفاده بیشتر از ظرفیت استان‌ها در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها اقدام لازم صورت گرفته و هدایت و راهبری طرح‌های با ماهیت استانی به استان‌ها واگذار شد. تعداد طرح‌های واگذار شده در اجرای این برنامه به شرح زیر است:

- واگذاری راهبری ۹۵ طرح در حوزه حمل‌ونقل به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها.
- واگذاری راهبری ۱۶۳ طرح فاضلاب شهری و روستایی به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها.

۱۰-۱- سیاست‌های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای اجرایی آن

اصلی‌ترین رویکرد تدوین بودجه سال ۱۳۹۹ بخش حمل‌ونقل استفاده بهینه و کارا از منابع از طریق هدایت منابع برای اجرا و تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های اولویت‌دار زیربنایی بوده است. در کنار این رویکرد، توجه به تمرکززدایی و استفاده بیشتر از ظرفیت استان‌ها و نیز ایجاد فضا برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بخش غیردولتی در قالب توسعه مشارکت عمومی- خصوصی مورد توجه جدی قرار گرفته است.

با توجه به لزوم استفاده بهینه از منابع اعتباری کشور در راستای تحقق اهداف برنامه ششم توسعه، کوشش شده با اولویت دادن به تأمین اعتبار طرح‌های قابل خاتمه در سال ۱۳۹۹، طرح‌های مصوب سفرهای مقام معظم رهبری و ریاست جمهوری، طرح‌های مهم و اولویت‌دار شبکه حمل‌ونقل و طرح‌های تعریف شده برای نگهداری بهینه زیرساخت‌های حمل‌ونقل (شامل طرح‌های نگهداری راه و راه‌آهن که اعتبارات آن‌ها برای پرداخت به پیمانکاران مربوط و حقوق و دستمزد کارگران شاغل است)، منابع مدیریت و میان طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل و برنامه‌های مربوطه، توزیع شود.

۱۱-۱- مهم‌ترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار بخش حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

مهم‌ترین طرح‌های بخش حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ به شرح زیر قابل بیان هستند:

- ۱- تکمیل و بهره‌برداری ۳۸۷ کیلومتر آزادراه شامل:
  - بخش‌هایی از آزادراه حرم تا حرم قم- مشهد (۴۰ کیلومتر)؛
  - آزادراه اصفهان- شیراز (۲۲۴ کیلومتر)؛
  - آزادراه قم- سلفچگان- اراک (۲۵ کیلومتر)؛
  - آزادراه کنارگذر جنوبی تهران (۹۰ کیلومتر)؛
  - آزادراه منجیل- رودبار (۸ کیلومتر).
- ۲- تکمیل و بهره‌برداری از ۴۰۰ کیلومتر بزرگراه در شبکه حمل و نقل جاده‌ای.
- ۳- تکمیل و بهره‌برداری از ۸۱۴ کیلومتر راه‌آهن شامل:
  - راه‌آهن یزد- اقلید (۲۶۴ کیلومتر)؛
  - رشت- انزلی (۴۰ کیلومتر)؛
  - ادامه مسیر میانه- تبریز (۵۰ کیلومتر)؛
  - راه‌آهن همدان- سنندج (۱۶۰ کیلومتر)؛
  - بخشی از راه‌آهن چابهار- زاهدان (۵۸۰ کیلومتر).
- ۴- تکمیل و بهره‌برداری از ۲۷۰ کیلومتر خطوط ریلی دوم و سوم شامل:
  - طبرکوه- ارژنگ (۱۶۷ کیلومتر)؛
  - ارژنگ- اصفهان (۷۴ کیلومتر)؛
  - اصفهان- آب‌نیل (۲۹ کیلومتر).
- ۵- تکمیل و بهره‌برداری از ۶۲ کیلومتر مسیر ریلی حومه‌ای پیشوا- گرمسار.

۲- بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل حمل‌ونقل

۲-۱- مقدمه

در این قسمت از گزارش، اعتبارات مرتبط با طرح‌ها و پروژه‌های بخش‌های حمل‌ونقل مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۲- احکام و تبصره‌های بودجه ۹۹ در زمینه طرح‌های عمرانی بخش حمل‌ونقل

بخشنامه بودجه سال ۱۳۹۹ فاقد موضوع خاص برای حمل‌ونقل بوده و فقط کلیاتی مطرح شده است. از جمله موارد مطروح عبارتند از: اختصاص اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به طرح‌های مهم و قابل افتتاح تا پایان سال و امتناع از تعریف هرگونه طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید.

بودجه وزارت راه و شهرسازی در ۲۵ بخش مختلف ارزیابی و برآورد شده است که میزان بودجه برآورد شده برای این وزارتخانه در بخش‌های هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مجموعاً ۱۲ هزار و ۳۹۴ میلیارد و ۷۹۴ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان است که این عدد نسبت به مجموع بودجه مصوب حدود نه هزار و ۳۱۰ میلیارد تومانی این دستگاه اجرایی در سال جاری افزایش ۳۳,۱۲ درصدی را تجربه خواهد کرد.

۱- این بودجه در بخش‌های مختلف حمل‌ونقل ریلی، جاده‌ای، هوایی و دریایی، هواشناسی و اقلیم‌شناسی، مسکن، توسعه شبکه شتاب‌نگاری، ساماندهی کالبدی شهری و روستایی و ... در نظر گرفته شده است.

۲- تبصره‌های مندرج در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ مربوط به بخش حمل‌ونقل عبارتند از:

- تبصره ۴- بند (ب): اعطای تسهیلات ارزی- ریالی به سرمایه‌گذاران.
- تبصره ۴- بند (ه): استفاده از منابع صندوق ملی به صورت تسهیلات ارزی.
- تبصره ۱۰- بند (الف): اختصاص سه هزار میلیارد ریال از اصل حق بیمه شخص ثالث شرکت‌های بیمه‌ای جهت کاهش تصادفات و مرگ و میر.
- تبصره ۱۴- بند (الف): اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها.
- تبصره ۱۹- بند (۷): استفاده از قرارداد مشارکت در احداث، نگهداری، بهسازی، بازسازی و بهره‌برداری با اخذ عوارض از کاربران.
- تبصره ۵- بند (ج): اسناد خزانه.
- تبصره ۵- بند (ه): اسناد خزانه.
- تبصره ۶- بند (ف): اسناد خزانه.

۲-۳- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش حمل‌ونقل

مهم‌ترین مشکلات اجرایی طرح‌های فصل حمل‌ونقل به شرح زیر قابل اشاره هستند:

- تعدد پروژه‌ها؛
- عدم اولویت‌بندی صحیح متناسب با شرایط تحریمی؛
- پیش‌دستی کشورهای همسایه در ایجاد کریدورهای ترانزیتی؛

- کاهش رشد اقتصادی و در نتیجه کاهش منابع تولید بار در کشور؛
- فشار اقتصادی و کاهش جابجایی مسافر؛
- تمرکز بر حمل و نقل جاده‌ای؛
- تأثیر تحریم‌ها و به خصوص بازار ارز بر بخش‌های مختلف حمل و نقل؛
- ساختار سازمانی بخشی و ضعف بهره‌وری و عدم تناسب وظایف محوله.

۲-۴- راهکارهای خروج از تنگناها در زمینه طرح‌ها و پروژه‌های بخش حمل و نقل در بودجه ۹۹

برای خروج از تنگناهای فوق‌الذکر اتخاذ راهکارهایی نظیر اولویت‌بندی پروژه‌ها، توجه به تحلیل هزینه-فایده به صورت کارشناسی در پروژه‌ها، تسریع در تکمیل کریدورهای ترانزیتی کشور و توسعه حمل و نقل ریلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند.

۲-۵- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش حمل و نقل

توجه به طرح جامع حمل و نقل و پروژه‌های قابل افتتاح در سال جاری، عوامل اصلی در اولویت‌بندی پروژه‌ها هستند. از سویی طرح‌های ریلی به صورت خاص مورد توجه قرار گرفته و تکمیل کریدورهای ترانزیتی نیز دارای اهمیت است.

۲-۶- تعداد طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش حمل و نقل

• تعداد طرح‌های فصل حمل و نقل در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و تغییرات آن‌ها به شرح • است:

جدول ۶: تعداد طرح‌های فصل حمل و نقل در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و تغییرات آن‌ها

امور	فصل	دستگاه	برنامه	تعداد طرح در قانون سال ۱۳۹۸	تعداد طرح در لایحه سال ۱۳۹۹	
اقتصادی	حمل و نقل	وزارت راه و شهرسازی	برنامه توسعه حمل و نقل جاده ای	۹۶	۹۶	
			برنامه راهبردی برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۲	۲	
		ستاد وزارت راه و شهرسازی			۹۸	۹۸
		شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	برنامه توسعه حمل و نقل ریلی	۱۸	۱۸	
			شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران			۱۸
		شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل	برنامه توسعه حمل و نقل ریلی	۳۶	۳۵	
			برنامه توسعه حمل و نقل جاده ای	۱۶۱	۱۶۳	
		شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور			۱۹۷	۱۹۸
		سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای	برنامه توسعه حمل و نقل جاده ای	۱۱	۱۱	
			سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای			۱۱
		سازمان شیلات ایران	برنامه توسعه حمل و نقل دریایی	۳	۳	
			سازمان شیلات			۳
		شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی	برنامه توسعه حمل و نقل هوایی	۱	۱	
			شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی			۱
		شرکت عمران شهرهای جدید	برنامه توسعه حمل و نقل جاده ای	۱	۱	
			سازمان عمران شهرهای جدید			۱
		سازمان هواپیمایی کشوری	برنامه توسعه حمل و نقل هوایی	۳	۳	
			سازمان هواپیمایی کشوری			۳
		سازمان منطقه آزاد تجاری قشم	برنامه توسعه حمل و نقل جاده ای	۱	۱	
			سازمان منطقه آزاد تجاری قشم			۱
		سازمان هواشناسی کشور	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۳	۳	
			سازمان هواشناسی کشور			۳
		مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	برنامه توسعه حمل و نقل هوایی	۱	۱	
			مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور			۱
		شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران	برنامه توسعه حمل و نقل هوایی	۵	۴	
			شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران			۵
		جمع فصل حمل و نقل			۳۴۲	۳۴۲

تعداد طرح‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ علی‌رغم کاهش یا افزایش برخی طرح‌ها در برنامه‌های مختلف لایحه، کماکان برابر تعداد طرح‌های سال ۱۳۹۸ است.

۲-۲- حجم زیربناهای در دست اجرا در طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی

بخش حمل و نقل

احجام و مقادیر طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه به تفکیک واحد در ۰ مرقوم شده است:
جدول ۷: احجام و مقادیر طرح‌ها و پروژه‌ها برحسب برنامه به تفکیک واحد

برنامه	مقدار	واحد
توسعه حمل و نقل ریلی	۳۰,۶۷۴	کیلومتر
	۴۵۰	ایستگاه
	۱	پروژه
	۱۱۰,۰۵۲	دستگاه
	۱۵	مجموعه
	۳۴,۰۰۰	معادل صندلی
توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۳,۵۲۱	میلیون لیتر نفت و گاز
	۱۷۹,۳۸۵	کیلومتر
	۶۲	استان
	۲۵,۹۰۸	دستگاه
	۲,۵۰۰	متر طول
	۱,۲۸۰	مورد
توسعه حمل و نقل هوایی	۶۴۹	واحد راهداری
	۶	فرودگاه
	۴,۳۴۵	صندلی
	۵	فروند
	۴۰۰	قطعه
توسعه حمل و نقل دریایی	۱	مرکز
	۴۶	بندر
راهبری توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۱,۰۰۰	عدد
	۲۵	دستگاه
	۶	ضابطه
	۱	پروژه
	۱۳۵,۰۰۰	کیلومتر
ارائه خدمات هواشناسی	۴۰	مرکز
	۱	شبکه
	۲۴۷	دستگاه

۲-۸- نحوه تأمین مالی طرح‌ها و پروژه‌های بخش حمل‌ونقل

عمده طرح‌ها از محل منابع عمومی دولت تأمین مالی می‌شود که در کنار آن برای احداث آزادراه‌ها از مشارکت بخش خصوصی، احداث برخی طرح‌های ریلی از محل فاینانس خارجی، احداث برخی طرح‌های ریلی و بزرگراهی از محل فاینانس داخلی و احداث برخی طرح‌ها در برنامه‌های مختلف از محل منابع داخلی دستگاه‌های اجرایی تابعه دستگاه‌های سیاست‌گذار استفاده می‌شود.

۲-۹- تحلیل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها بر حسب برنامه- دستگاه‌های

اجرایی بخش حمل‌ونقل

وضعیت اعتباری طرح‌های حوزه حمل‌ونقل از امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی مندرج در پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در قالب امور -فصل- برنامه- دستگاه در ۰ ارائه شده است. در این خصوص موارد زیر قابل توجه است:

- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های ستاد وزارت راه و شهرسازی در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای از ۸,۰۶۲,۷۱۰ میلیون ریال به ۸,۹۴۰,۷۳۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۱۱ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های ستاد وزارت راه و شهرسازی در قالب برنامه راهبردی توسعه و نگهداری حوزه حمل‌ونقل از ۱۲۵,۰۰۰ میلیون ریال به ۱۸۶,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۴۹ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل ریلی از ۱۱,۳۵۸,۵۰۰ میلیون ریال به ۱۴,۲۰۴,۵۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۲۵ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل ریلی از ۱۵,۲۲۷,۰۱۶ میلیون ریال به ۲۳,۲۳۷,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۵۳ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای از ۲۸,۶۳۷,۹۱۰ میلیون ریال به ۴۵,۲۸۲,۷۶۷ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۵۸ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای از ۷,۲۹۲,۰۴۷ میلیون ریال به ۹,۹۳۷,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۳۶ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های سازمان شیلات در قالب برنامه توسعه حمل‌ونقل دریایی از ۵۰۰,۰۰۰ میلیون ریال به ۸۷۵,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به‌منزله ۷۵ درصد رشد نسبت به سال جاری است.

- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) در قالب برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای به میزان ۵۰,۰۰۰ میلیون ریال بوده که در لایحه سال ۱۳۹۹ نیز تغییر نیافته است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های سازمان عمران شهرهای جدید در قالب برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای از ۹,۰۰۰ میلیون ریال به ۳۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به منزله ۳۲۳۳ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های سازمان هواپیمایی کشوری در قالب برنامه توسعه حمل و نقل هوایی به میزان ۳ میلیون ریال بوده که در لایحه سال ۱۳۹۹ نیز تغییر نیافته است. با توجه به درآمدهای اختصاصی سازمان هواپیمایی کشوری، این مبلغ تنها جهت الزام دستگاه به مبادله موافقت‌نامه با سازمان برنامه و بودجه کشور در نظر گرفته شده است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های منطقه آزاد تجاری قشم در قالب برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای به میزان ۵۰,۰۰۰ میلیون ریال بوده که در لایحه سال ۱۳۹۹ نیز تغییر نیافته است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های سازمان هواشناسی کشور در قالب برنامه ارائه خدمات هواشناسی از ۶۸۲,۱۹۴ میلیون ریال به ۱,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به منزله ۴۷ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در قالب برنامه توسعه حمل و نقل هوایی از ۱۵,۰۰۰ میلیون ریال به ۲۰,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به منزله ۳۳ درصد رشد نسبت به سال جاری است.
- اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ طرح‌های شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران در قالب برنامه توسعه حمل و نقل هوایی از ۳۴۲,۰۰۰ میلیون ریال به ۳۵۶,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه سال ۱۳۹۹ تغییر یافته و به منزله ۴ درصد رشد نسبت به سال جاری است.

جدول ۸: وضعیت اعتباری طرح‌های حوزه حمل‌ونقل از امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی مندرج در پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در قالب امور -فصل-برنامه- دستگاه (میلیون ریال)

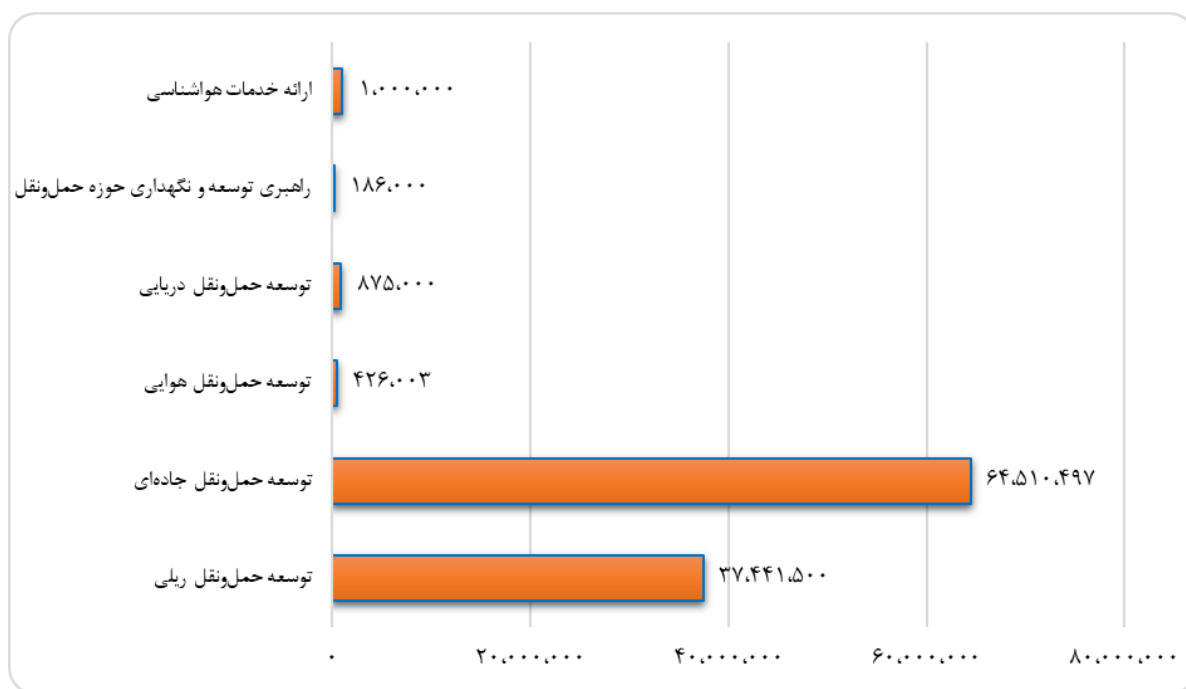
امور	فصل	دستگاه	برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸	اعتبار لایحه سال ۱۳۹۹	درصد رشد	
اقتصادی	حمل و نقل	وزارت راه و شهرسازی	توسعه حمل و نقل جاده ای	۸,۰۶۲,۷۱۰	۸,۹۴۰,۷۳۰	۱۱	
			راهبری برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۱۲۵,۰۰۰	۱۸۶,۰۰۰	۴۹	
		ستاد وزارت راه و شهرسازی			۸,۱۸۷,۷۱۰	۹,۱۲۶,۷۳۰	۱۱
		شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	توسعه حمل و نقل ریلی	۱۱,۳۵۸,۵۰۰	۱۴,۲۰۴,۵۰۰	۲۵	
			شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران			۱۱,۳۵۸,۵۰۰	۱۴,۲۰۴,۵۰۰
		شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور	توسعه حمل و نقل ریلی	۱۵,۲۲۷,۰۱۶	۲۳,۲۳۷,۰۰۰	۵۳	
			توسعه حمل و نقل جاده ای	۲۸,۶۳۷,۹۱۰	۴۵,۲۸۲,۷۶۷	۵۸	
		شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل			۴۳,۸۶۴,۹۲۶	۶۸,۵۱۹,۷۶۷	۵۶
		سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای	توسعه حمل و نقل جاده ای	۷,۲۹۲,۰۴۷	۹,۹۳۷,۰۰۰	۳۶	
			سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای			۷,۲۹۲,۰۴۷	۹,۹۳۷,۰۰۰
		سازمان شیلات ایران	توسعه حمل و نقل دریایی	۵۰۰,۰۰۰	۸۷۵,۰۰۰	۷۵	
			سازمان شیلات			۵۰۰,۰۰۰	۸۷۵,۰۰۰
		شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی	توسعه حمل و نقل هوایی	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	
			شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی			۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
		شرکت عمران شهرهای جدید	توسعه حمل و نقل جاده ای	۹,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۲۳۳	
			سازمان عمران شهرهای جدید			۹,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰
		سازمان هواپیمایی کشوری	توسعه حمل و نقل هوایی	۳	۳	۰	
			سازمان هواپیمایی کشوری			۳	۳
		سازمان منطقه آزاد تجاری قشم	توسعه حمل و نقل جاده ای	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	
			منطقه آزاد تجاری قشم			۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰
		سازمان هواشناسی کشور	ارائه خدمات هواشناسی	۶۸۲,۱۹۴	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۷	
			سازمان هواشناسی کشور			۶۸۲,۱۹۴	۱,۰۰۰,۰۰۰
		مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	توسعه حمل و نقل هوایی	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۳	
			مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور			۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰
		شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران	توسعه حمل و نقل هوایی	۳۴۲,۰۰۰	۳۵۶,۰۰۰	۴	
			شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران			۳۴۲,۰۰۰	۳۵۶,۰۰۰
		جمع فصل حمل و نقل			۷۲,۳۵۱,۳۸۰	۱۰۴,۴۳۹,۰۰۰	۴۴

وضعیت اعتباری برنامه های فصل حمل و نقل به قرار ۰ است:

جدول ۹: وضعیت اعتباری برنامه های فصل حمل و نقل (میلیون ریال)

برنامه	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸	اعتبار لایحه سال ۱۳۹۹	رشد
توسعه حمل و نقل ریلی	۲۶,۵۸۵,۵۱۶	۳۷,۴۴۱,۵۰۰	۴۱٪
توسعه حمل و نقل جاده ای	۴۴,۰۵۱,۶۶۷	۶۴,۵۱۰,۴۹۷	۴۶٪
توسعه حمل و نقل هوایی	۴۰۷,۰۰۳	۴۲۶,۰۰۳	۵٪
توسعه حمل و نقل دریایی	۵۰۰,۰۰۰	۸۷۵,۰۰۰	۷۵٪
راهبری توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۱۲۵,۰۰۰	۱۸۶,۰۰۰	۴۹٪
ارائه خدمات هواشناسی	۶۸۲,۱۹۴	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۷٪
جمع کل	۷۲,۳۵۱,۳۸۰	۱۰۴,۴۳۹,۰۰۰	۴۴٪

در میان برنامه های مختلف فصل حمل و نقل، بیشترین رشد را برنامه توسعه حمل و نقل دریایی به همراه داشته است که از ۵۰۰,۰۰۰ در سال ۱۳۹۸ به ۸۷۵,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه ۱۳۹۹ (رشد ۷۵ درصدی) افزایش یافته است. برای سایر برنامه های این فصل در بازه ۴۱ تا ۴۹ درصدی افزایش اعتبار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در نظر گرفته شده و تنها برنامه توسعه حمل و نقل هوایی است که ۵ درصد نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته خود رشد داشته است.

نمودار ۳: اعتبار برنامه های فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

نمایش میزان اعتبار برنامه های فصل حمل و نقل در نمودار ۳، به خوبی نشان می دهد که برنامه های توسعه حمل و نقل جاده ای و ریلی از بیشترین اعتبار (به ترتیب ۶۲ درصد و ۳۶ درصد) در لایحه بودجه برخوردارند.

۱۰-۲- تحلیلی بر شاخص‌های مالی تملک دارایی سرمایه‌ای

سه‌م برنامه‌های مختلف از اعتبار فصل حمل‌ونقل، امور اقتصادی و بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عمومی دولت در ۰ ارائه شده است. قابل توجه است که برنامه‌های توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی در مجموع ۹۸ درصد اعتبار فصل حمل و نقل، ۴۱ درصد از امور اقتصادی و ۲۲ درصد از بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عمومی را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۰: سه‌م برنامه‌های مختلف از اعتبار فصل حمل‌ونقل، امور اقتصادی و بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عمومی

برنامه	فصل حمل‌ونقل	امور اقتصادی	بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عمومی
توسعه حمل‌ونقل ریلی	۳۶٪	۱۵٪	۸٪
توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۶۲٪	۲۶٪	۱۴٪
توسعه حمل‌ونقل هوایی	۰.۴٪	۰.۱۷٪	۰.۱٪
توسعه حمل‌ونقل دریایی	۰.۸٪	۰.۳٪	۰.۳٪
راهبری توسعه و نگهداری حوزه حمل‌ونقل	۰.۱۸٪	۰.۰۷٪	۰.۰۴٪
ارائه خدمات هواشناسی	۱٪	۰.۴٪	۰.۳٪

توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن در بند پیشین مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

۱۱-۲- واگذاری طرح‌ها و پروژه‌ها ذیل فصل در سال ۱۳۹۹ و سال‌های قبل

بخش خصوصی علاوه بر بخش پیمانکاری و مهندسی مشاور، در جایگاه سرمایه‌گذار به کمک مکانیسم‌های تبصره ۱۹ ماده واحده لایحه بودجه ۹۹ و همچنین ماده (۲۷) قانون الحاق (۲) و نیز «قانون احداث پروژه‌های عمرانی بخش راه و ترابری از طریق مشارکت بانک‌ها و سایر منابع پولی و مالی کشور (مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن)»، در اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش، مشارکت می‌کند.

بر اساس تبصره (۱۹) ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، به منظور اجرایی کردن ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند از محل منابع بودجه کل کشور و دارایی‌های خود تمهیدات لازم را برای اجرای طرح جدید، نیمه‌تمام و آماده بهره‌برداری و در حال بهره‌برداری اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با منابع عمومی و اختصاصی و طرح‌های شرکت‌های دولتی با منابع داخلی از طریق انعقاد قرارداد مشارکت عمومی- خصوصی با بخش‌های خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها با اولویت بخش‌های خصوصی و تعاونی فراهم کنند.

در این راستا مجموعه‌ای از طرح‌ها به‌عنوان پیشنهادهای مطلوب و هدف بخش حمل‌ونقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ در قالب ۰ ارائه شده است.

جدول ۱۱: واگذاری طرح‌ها و پروژه‌ها ذیل فصل در سال ۱۳۹۹

ردیف	کد طرح	عنوان طرح	عنوان پروژه	عنوان هدف کمی
۱	۱۳۰۳۰۱۶۲۲۹	مشارکت در احداث آزادراه پل زال- اندیمشک - اهواز	مشارکت در احداث آزادراه پل زال- اندیمشک - اهواز	احداث آزادراه
۲	۱۳۰۳۰۱۶۲۳۱	مشارکت در احداث آزادراه تبریز- بازرگان	مشارکت در احداث آزادراه تبریز- بازرگان	احداث آزادراه
۳	۱۳۰۳۰۱۶۲۳۳	مشارکت در احداث آزادراه تهران- رودهن	مشارکت در احداث آزادراه تهران- رودهن	احداث آزادراه
۴	۱۳۰۳۰۱۶۲۳۸	مشارکت در احداث آزادراه قم-سلفچگان- اراک- خرم‌آباد	مشارکت در احداث آزادراه قم-سلفچگان- اراک- خرم‌آباد	احداث آزادراه
۵	۱۳۰۳۰۱۶۲۳۹	مشارکت در احداث آزادراه نطنز- سیرجان- بندرعباس	مشارکت در احداث آزادراه سیرجان- بندرعباس	احداث آزادراه
۶	۱۳۰۳۰۱۶۲۴۰	مشارکت در احداث آزادراه شیراز- بوشهر	مشارکت در احداث آزادراه شیراز- بوشهر	احداث آزادراه
۷	۱۳۰۳۰۱۶۲۴۴	مشارکت در احداث آزادراه کنار گذر آمل- قائم‌شهر- ساری	مشارکت در احداث آزادراه کنار گذر قائم‌شهر- ساری	احداث آزادراه
۸	۱۳۰۳۰۱۶۲۴۵	مشارکت در احداث آزادراه مراغه- هشتروند- نقده- ترمچین	مشارکت در احداث آزادراه نقده- ترمچین	احداث آزادراه
۹	۱۳۰۳۰۱۶۲۴۶	مشارکت در احداث پل خلیج فارس (قشم)	مشارکت در احداث پل خلیج فارس (قشم)	احداث پل
۱۰	۱۳۰۳۰۱۶۲۵۳	کریدور بزرگراهی غرب کشور- بازرگان تا بندر امام خمینی (ره) شامل مسیرهای (ایواوغلی- خوی- سلماس، ارومیه- میاندوآب- کرمانشاه، سه راهی بیستون- هرسین- نورآباد، خرم‌آباد، کمربندی غرب اندیمشک و کمربندی جنوب و غرب اهواز و کنارگذر بوکان)	کریدور بزرگراهی غرب کشور- بازرگان تا بندر امام خمینی (ره) شامل مسیرهای (ایواوغلی- خوی- سلماس، ارومیه- میاندوآب، میاندوآب- کرمانشاه، سه راهی بیستون- هرسین- نورآباد، خرم‌آباد، کمربندی غرب اندیمشک و کمربندی جنوب و غرب اهواز)	بهسازی راه اصلی
۱۱	۱۳۰۳۰۱۶۳۰۴	احداث آزادراه همدان- اسدآباد- کنگاور- کرمانشاه	احداث آزادراه همدان- اسدآباد- کنگاور- کرمانشاه	احداث آزادراه
۱۲	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۹	مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	احداث فرودگاه
۱۳	۱۳۰۳۰۱۵۰۳۹	بهسازی ناوگان راه‌آهن	بازسازی ۲۸ دستگاه لکوموتیو	نوسازی لکوموتیو
۱۴	۱۳۰۳۰۱۵۰۴۳	رفع گلوگاه‌های ظرفیتی خطوط راه‌آهن	راه‌آهن بافق- زرین‌شهر	احداث خط دوم
۱۵	۱۳۰۳۰۱۵۰۴۳	رفع گلوگاه‌های ظرفیتی خطوط راه‌آهن	اتصال مراکز بار به شبکه ریلی	اتصال مراکز بار به شبکه ریلی
۱۶	۱۳۰۳۰۱۵۰۴۱	بهسازی و نوسازی علائم و ارتباطات	تراک بندی و تجهیز علائم خط دوم بافق- زرین‌شهر	تراک بندی و علائم کردن خطوط راه‌آهن

علاوه بر مواردی که ذکر شد، مشارکت در قالب «قانون احداث پروژه‌های عمرانی بخش راه و ترابری از طریق مشارکت بانک‌ها و سایر منابع پولی و مالی کشور (مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن)»، نیز قابل اقدام است.

۱۲-۲- طرح‌ها و پروژه‌های قابل بهره‌برداری در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ فصل حمل‌ونقل

طرح‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۸ به شرح ۰ و طرح‌ها و پروژه‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۹ به شرح ۰ است.
جدول ۱۲: طرح‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۸

شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۸	احداث راه اصلی هرسین- نورآباد، کمالوند- چغلوندی- بروجرد، خمین- محلات و ازنا- شازند
۱۳۰۳۰۱۶۰۲۳	احداث باند دوم باغین- بم
۱۳۰۳۰۱۶۲۹۳	مطالعه و احداث پل شهید ناجیان شوش و راه‌های اطراف آن

جدول ۱۳: طرح‌ها و پروژه‌های قابل اتمام در سال ۱۳۹۹

شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	عنوان پروژه / زیرپروژه
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۱	احداث بزرگراه انزلی- رشت - لاهیجان- بابلسر- بابل، آمل- محمودآباد و ساری- بهشهر	تقاطع گیل
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۲	احداث بزرگراه بهشهر- گرگان- آزادشهر- بجنورد- شیروان- قوچان	تبادل غربی کنارگذر بجنورد باند دوم بزرگراه بجنورد- کریک باند دوم بزرگراه کریک- چمن بید
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۶	احداث بزرگراه مشهد- سنگ بست- فریمان- تربت جام- تایباد- دوغارون	قطعه ۳ فریمان مشهد
۱۳۰۳۰۱۶۰۲۱	احداث باند دوم بابامیدان- گچساران- بهبهان	احداث باند دوم بابامیدان- گچساران- بهبهان قطعه ۲
۱۳۰۳۰۱۶۰۴۷	احداث باند دوم پل قره- بروجن- مبارکه و باند دوم محور پلیس راه شهرکرد- بروجن و دهقان- بروجن و کمربندی شمالی بروجن و باند دوم محور دوراهی گندمان- بلدانجی- گلوگرد	پل فجر- بروجن و کمربندی سفیددشت تا فرادنبه گردنه گذار کبک- دوراهان- گردنه کره بس
۱۳۰۳۰۱۶۰۶۱	احداث بزرگراه برازجان - کنارتخته - قائمیه - بابامیدان و شیراز - دشت ارژن - قائمیه	قطعه ۲ دشت ارژن تنگ ابوالحیات
۱۳۰۳۰۱۶۰۶۶	احداث بزرگراه تفت- ابرکوه - سورمق	احداث راه اصلی یزد- طبس و تفت- ابرکوه- سورمق
۱۳۰۳۰۱۶۰۷۱	احداث بزرگراه شیراز - فسا - داراب - کهگم	چهار کیلومتر کمربندی داراب
۱۳۰۳۰۱۶۰۷۷	بهسازی راه اصلی نمین-آستارا-رضوان شهر-شفت - سراوان، امامزاده هاشم - قزوین، رشت - کلاشم پایین-مرجقل- فومن، خمام-ضیابر و اردبیل - سرچم و صومعه‌سرا- پونل	قطعه یک بهسازی راه اصلی فومن- رضوانشهر
۱۳۰۳۰۱۶۰۹۷	بهسازی راه اصلی ساری- کیاسر- سمنان و دامغان- معلمان- جندق- چوپانان- اردکان و طرود- شاهرود	اردکان- چوپانان

شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	عنوان پروژه / زیرپروژه
۱۳۰۳۰۱۶۱۰۰	احداث راه اصلی سنگر - سیاهکل	احداث راه اصلی سنگر - سیاهکل
۱۳۰۳۰۱۶۱۵۶	بهبودی راه اصلی اهواز - رامهرمز - بهبهان، ماهشهر - هندیجان - دیلم، دارخوین - شادگان - خور دورق و واریانت تنگ فنی	محور رامهرمز - بهبهان
۱۳۰۳۰۱۶۱۵۷	بهبودی راه اصلی ایذه - باغ‌ملک - هفتگل - نمره یک - قیرسید، رامهرمز - نمره یک، کنارگذرهای شوشتر و دزفول و محور کارون ۳ - دشت ایذه	محور اهواز تا ایذه
۱۳۰۳۰۱۶۱۶۰	بهبودی راه اصلی بستان‌آباد - تبریز - مرند - سه راهی ایواوغلی، میان‌دوآب - آذرشهر، اردبیل - سراب - بستان‌آباد و احداث کمربندی میان‌دوآب و کمربندی بناب	قطعه ۲ سراب - بستان‌آباد
۱۳۰۳۰۱۶۱۷۷	بهبودی راه اصلی زاهدان - خاش - ایرانشهر و راسک - سرابز - ایرانشهر - بزمان - رستم‌آباد و چابهار - نیک شهر - ایرانشهر	قطعه ۱ باند دوم محور زاهدان - خاش
۱۳۰۳۰۱۶۱۹۰	بهبودی راه اصلی فیض‌آباد - بجنستان - فردوس - دیهوک، گناباد - فردوس و تربت حیدریه - بیرجند	قطعه ۳ باند دوم محور گناباد - قائن - بیرجند قطعه ۲ باند دوم محور فردوس - دیهوک
۱۳۰۳۰۱۶۲۱۱	بهبودی راه اصلی هراز	پل هزار سنگر آمل
۱۳۰۳۰۱۶۲۵۳	کریدور بزرگراهی غرب کشور - بازرگان تا بندر امام خمینی (ره) شامل مسیرهای (ایواوغلی - خوی - سلماس، ارومیه - میان‌دوآب، میان‌دوآب - کرمانشاه، سه راهی بیستون - هرسین - نورآباد، نورآباد - خرم‌آباد، کمربندی غرب اندیمشک و کمربندی جنوب و غرب اهواز و کنارگذر بوکان)	ارومیه - میان‌دوآب نورآباد - خرم‌آباد
۱۳۰۳۰۱۶۲۵۴	احداث کریدور بزرگراهی نوار ساحلی جنوب کشور - کنارک تا شلمچه شامل مسیرهای کنارک - بندعباس، کشتی‌سازی - سه راه خمیر، بند خمیر - بندر لنگه - عسلویه، کنگان - خور موج - چغادک، بوشهر - گناوه - دیلم - هندیجان، هندیجان - ماهشهر - آبادان، پل شهدا - شلمچه و اهرم - برازجان، جاده ارونند کنار - آبادان	آبادان - ارونند کنار کشتی‌سازی - سه راهی خمیر کنگان - خور موج - چغادک اهرم - برازجان - گناوه - دیلم هندیجان - ماهشهر - آبادان
۱۳۰۳۰۱۶۳۱۰	احداث راه قوچان - امامقلی - باج‌گیران - سبزوار - بردسکن - بجنستان، سرخس - مشهد، دیهوک - نایبند	قطعه ۴/ ب راه اصلی مشهد - سرخس
۱۳۰۳۰۱۶۲۲۸	مشارکت در احداث آزادراه اصفهان - شیراز	۲۲۴ کیلومتر از مسیر - حدفاصل ایزدخواست - سده
۱۳۰۳۰۱۵۰۰۷	اتصال راه آهن یزد - اقلید به راه آهن اصفهان - شیراز	اتصال راه آهن یزد - اقلید به راه آهن اصفهان - شیراز
۱۳۰۳۰۱۵۰۱۴	احداث و برقی کردن راه آهن تهران - همدان - سنندج	محور همدان - سنندج
۱۳۰۳۰۱۵۰۳۳	احداث قطار حومه‌ای تهران - ورامین - پیشوا - گرمسار	۱۱۴ کیلومتر از مسیر احداث قطار حومه‌ای تهران - ورامین - پیشوا - گرمسار

عنوان پروژه / زیرپروژه	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی
احداث محور جدید راه آهن میانه - تبریز (خاوران)	احداث محور جدید راه آهن میانه - تبریز	۱۳۰۳۰۱۵۰۳۵
مشارکت در احداث آزادراه رشت - قزوین (بخش دوم قطعه شماره ۲ به طول ۸,۱ کیلومتر)	مشارکت در احداث آزادراه رشت - قزوین	۱۳۰۳۰۱۶۲۳۵
کل محور به طول ۱۵۶ کیلومتر	مشارکت در احداث آزادراه کنار گذر جنوبی تهران (آبیک - چرمشهر) و آزادراه کمربندی پاکدشت	۱۳۰۳۰۱۶۲۴۱